

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด พกุล

THE CREATIVE THAI DANCE TITLED “PAKUL”

กัญชพร ต้นทอง¹ กัญจนา เกตุวิชิต² คุณัญญา คงสนอง³ จีรวรรณ วิชัย⁴ ตรีรัตน์ พุฒเสื่อ⁵ ปภาดา ปานขวัญ⁶
พลช บัวขาว⁷ สุดาพร รักชาติ⁸ ไอยรดา ผ่องครบุรี⁹ และอาทิตยา เงินแดง¹⁰
Kanchaporn Tunthong¹, Kanjana Ketwichit², Khunanya Khongsanong³, Jeerawan Wichai⁴,
Trerat Putsue⁵, Papada Pankwan⁶, Palot Buakhaw⁷, Sudaporn Rakchat⁸, I-rada Pongkonburi⁹
and Artittaya Ngerndang¹⁰

¹⁻¹⁰หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
¹⁻¹⁰Bachelor of Education, Thai Classical Dance Education, Rajamangala University of Technology
E-mail: kanchaporn_t@rmutt.ac.th

Received:	December 30, 2020
Revised:	May 9, 2021
Accepted:	June 2, 2021

บทคัดย่อ

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบของงานวิจัยสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมาและความเชื่อของการโปรยดอกพิกุลเงิน พิกุลทอง ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก 2) สร้างสรรค์การแสดงชุด พกุล และ 3) ถ่ายทอดกระบวนการทำรำให้กับ นักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 1-3 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบในการสร้างสรรค์การแสดง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ต้นพิกุลเป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งที่อยู่ในสวนของพระอินทร์ ดอกพิกุล จึงเปรียบเสมือนดอกไม้จากสวรรค์ ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกจึงจำลองดอกพิกุลเสมือนจริงที่สร้าง จากเงินและทองคำ สำหรับให้องค์ประธานทรงโปรยในระหว่างการประกอบพระราชพิธี 2) การแสดง นาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล แบ่งการแสดงออกเป็น 2 ช่วง การสร้างสรรค์การแสดงช่วงที่ 1 สื่อถึงความเชื่อเรื่องต้นพิกุล เป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งในสวนของพระอินทร์ ดอกพิกุลจึงเปรียบเสมือนดอกไม้จาก สวรรค์ และการสร้างสรรค์การแสดงช่วงที่ 2 สื่อถึงความเชื่อของคนไทยที่เชื่อว่าดอกพิกุลเป็นดอกไม้ มงคลที่แสดงถึงความมั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์ และความสำเร็จ และ 3) การถ่ายทอดกระบวนการทำรำ คณะผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคค์มาถ่ายทอดทำรำให้นักศึกษา ระดับปริญญาตรีปีที่ 1-3 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลธัญบุรี

คำสำคัญ

นาฏศิลป์ สร้างสรรค์ พกุล ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคค์

ABSTRACT

The creative Thai dance titled “Pakul” was the qualitative research in the form of creative study and aimed to (1) study the background and the belief of the strewing of Pikhul Ngern & Pikhul Thong (artificial flowers) in the Royal Coronation, (2) creatively create the Thai dance performance titled “Pakul” and (3) teach the dancing movements to the bachelor’s degree students (only Freshman, Sophomore and Junior students) who had been studied in the major of Thai Classical Dance Education from the Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi. The research tool was the structured interviews. By using the data obtained to analyze in order to find patterns in the creation of the show

The study found that: 1) Pikhul tree was a kind of sacred trees in the Indra’s garden, so, the Pikhul’s flower represented of the heaven flower. According to the Royal Coronation, Pikhul flowers were made from gold and silver for the King to strew down during the ceremony. 2) The creative Thai dance named “Pakhul” was divided into 2 parts; the 1st part was interpreting to the belief of the Pikhul tree that was one of the divined trees found in Indra’s garden and its flowers were called as heaven flowers, the 2nd part was to convey about the belief toward Pikhul flowers, Thais believed that Pikhul flowers represented the wealthiness, abundance and success. And 3) the researchers adapted the Thorndike’s learning theory to teach the dancing movements to the bachelor’s degree students (Only Freshman, Sophomore and Junior Students) from Thai Classical Dance Education, the Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

Keywords

Thai Dance, Creative, Pakul, Thorndike’s Learning Theory

ความสำคัญของปัญหา

พระราชพิธีบรมราชาภิเษกเป็นพระราชพิธีที่ยึดถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณกาล จัดว่าเป็นพระราชพิธีที่สำคัญที่สุดสำหรับผู้ที่ขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดิน คติความเชื่อในประเพณีดั้งเดิมของคนไทยอันปรากฏออกมาเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาติ ซึ่งพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของไทยนั้นสันนิษฐานกันว่าจะได้รับต้นแบบสืบทอดมาจากอินเดีย ซึ่งพวกอารยันจัดเป็นประเพณีดั้งเดิมของตน ที่เรียกว่า “พิธีราชสูยะ” ซึ่งประกอบด้วยการอภิเษก การกระทำสัตย์ และถวายราชสมบัติ พิธีราชสูยะนี้จะกระทำในพระราชมณเฑียร หรือในท้องพระโรง ซึ่งขั้นตอนการประกอบพิธีมีลักษณะคล้ายคลึงกับพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของไทย เช่นการสร่งน้ำมูรธาภิเษก บนตั้งไม้อุทุมพร แต่พระราชพิธีของไทยมีรายละเอียดขั้นตอนการประกอบพิธีมากกว่า เนื่องจากมีการผสมผสานทั้งคติความเชื่อและพิธีการของศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธ

ในพิธีพระบรมราชาภิเษกของไทยมีความเชื่อเรื่องการโปรยดอกพิกุลเงิน พิกุลทอง ในสมัยโบราณมีความเชื่อว่าต้นพิกุลเป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งที่อยู่ในสวนของพระอินทร์ ดอกพิกุลจึงเปรียบเสมือนดอกไม้จากสวรรค์ ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกจึงจำลองดอกพิกุลเสมือนจริงที่สร้างจากเงินและทองคำ สำหรับให้องค์ประธานทรงโปรยในระหว่างการประกอบพระราชพิธี ด้วยความเชื่อที่ว่าเจ้านายผู้เป็นองค์ประธานนั้นอยู่ในสภาวะสมมติเทพที่ได้อุบัติลงมาจากสวรรค์ การโปรยดอกพิกุลจึงเสมือนกับการที่องค์สมมติเทพทรงโปรยดอกไม้จากสวรรค์ลงมาให้มนุษย์ได้ชื่นชมนั่นเอง อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความมีพระทัยโอบอ้อมอารีที่มีต่อเหล่าพสกนิกรที่มาเข้าร่วมในพระราชพิธี

Rangsibrahmakul (2020) ได้กล่าวว่า การโปรยดอกพิกุลเงิน พิกุลทองในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกนั้นมีมาแต่โบราณ ไม่มีการปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่าเริ่มมีการโปรยดอกพิกุลเงิน พิกุลทองตั้งแต่เมื่อใด แต่ในการโปรยดอกพิกุลเงิน พิกุลทองของไทยนั้นเป็นการสื่อถึงความโอบอ้อมอารีของพระมหากษัตริย์ไทยที่มีต่อผู้มาร่วมงาน ซึ่งคนไทยในอดีตมีความเชื่อว่า ดอกพิกุลเป็นดอกไม้มงคลที่แสดงถึงความมั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์ และความสำเร็จ และในสมัยโบราณเงินกับทองเป็นสิ่งของที่มีค่ามากที่สุด และเป็นแร่ธาตุที่บริสุทธิ์ จึงได้นำเงินกับทองมาทำเป็นดอกพิกุล เพื่อให้พระมหากษัตริย์ได้พระราชทานแก่ผู้มาร่วมงาน

Rieab Rieng (2006) ได้กล่าวว่า ความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ และถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง การดำรงชีวิตของมนุษย์ในสมัยโบราณที่มีความเจริญทางด้านวิชาการน้อย ความเชื่อจึงเกิดจากการเกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่มนุษย์ เชื่อว่าเป็นการบันดาลให้เกิดขึ้นจากอำนาจของเทวดา พระเจ้า หรือภูตผีปีศาจ ดังนั้นเมื่อเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ขึ้น เช่น ฝนตก พายุพัด ไฟไหม้ แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด อุทกภัย และวาตภัย ต่าง ๆ ขึ้น ล้วนเป็นสิ่งที่มิอาจอธิบายได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งยากที่จะป้องกันหรือแก้ไขได้ด้วยตัวเอง บางอย่างเป็นเหตุการณ์ที่อำนวยความสะดวก แต่บางเหตุการณ์ก็เป็นอันตรายต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ มนุษย์จึงพยายามที่จะคิดหาวิธีการที่จะก่อให้เกิดผลในทางที่ดี และเกิดความสุขให้กับตนเอง เพื่อกระทำต่อสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้น ทำให้เกิดเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นพิธีกรรม หรือศาสนาเกิดขึ้น เกิดขึ้น

เนื่องจากการโปรยดอกพิกุลเงิน พิกุลทองในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกนั้นมีมาแต่โบราณ และมีความเชื่อว่าต้นพิกุลเป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งที่อยู่ในสวนของพระอินทร์ ดอกพิกุลจึงเปรียบเสมือนดอกไม้จากสวรรค์ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความเป็นมาและความเชื่อของการโปรยดอกพิกุลเงิน พิกุลทอง อันเป็นดอกไม้มงคลที่ใช้ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของพระมหากษัตริย์ และนำมาเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ทางคณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการโปรยดอกพิกุลเงิน พิกุลทองที่เป็นขั้นตอนส่วนหนึ่งในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของไทยอันเป็นขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระมหากษัตริย์ที่ทรงมีพระทัยโอบอ้อมอารีต่อพระบรมวงศานุวงศ์และเหล่าพสกนิกรที่มาร่วมงาน คณะผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจในการคิดประดิษฐ์สร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล และถ่ายทอดทำร่ำให้กับนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-3 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชา นาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยนำแนวคิดทฤษฎี

การถ่ายทอดกฎการเรียนรู้ของธอร์นไคค์ มาใช้ในกระบวนการถ่ายทอดท่ารำ เพื่อเป็นการฝึกหัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด พกุล เป็นการศึกษาความเป็นมาและความเชื่อของการโปรยดอกพิกุลเงิน พิกุลทองในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกว่ามีเป็นความมาและมีความสำคัญต่อพระราชพิธีบรมราชาภิเษกอย่างไร ศึกษารูปแบบออกแบบและองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด พกุล โดยกำหนดรูปแบบและองค์ประกอบของการแสดง คือ ทำนองเพลงและดนตรี เครื่องแต่งกาย ประดิษฐ์ท่ารำ และแสงสีในการสร้างสรรค์การแสดง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความเชื่อของการโปรยดอกพิกุลเงิน พิกุลทองในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
2. เพื่อสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล
3. เพื่อถ่ายทอดท่ารำให้กับนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-3 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษาภาควิชา นาฏดุริยางศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ทำวิจัย เรื่อง การแสดงสร้างสรรค์ชุด พกุล โดยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการเตรียมความพร้อม มีขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ประชุมเพื่อกำหนดหัวข้อเรื่องในการวิจัย
 - 1.2 กำหนดชื่อเรื่องในการวิจัย
 - 1.3 คณะผู้วิจัยได้จัดกลุ่มกำหนดหัวข้องานวิจัยเรื่อง นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด พกุล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วจัดทำเครื่องมือของการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัยดังนี้
 - 2.1 สร้างรูปแบบตารางการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
 - 2.2 กำหนดหัวข้อในการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้ ความเป็นมาและความเชื่อของการโปรยดอกพิกุลเงิน พิกุลทองในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ความเชื่อที่มีต่อดอกพิกุลในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก รูปแบบการสร้างสรรค์การแสดง รูปแบบการสร้างสรรค์เพลง และรูปแบบการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย
 - 2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างไปตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น

และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รวมถึงให้คำแนะนำและนำไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย การสัมภาษณ์ และการศึกษาจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาค้นคว้า และเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 สัมภาษณ์ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับด้านพระราชพิธีบรมราชาภิเษก โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ณ เทวสถาน โบสถ์พราหมณ์ และกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ พระมหาราชครูพิธีศรีวิสุทธิคุณ (ชวิน รังสิพราหมณกุล) หัวหน้าพราหมณ์ สังกัดกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง พราหมณ์ ภิษม รังสิพราหมณกุล พราหมณ์พิธี และนายอนันต์ ศรีอุตดม เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไปสังกัดฝ่ายเครื่องสูงและกลองชนะ กองพระราชพิธีสำนักพระราชวัง

3.3 สัมภาษณ์ครูอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์จำนวน 2 ท่าน ได้แก่ นายนิพนธ์ วรรณมรินทร์ ประธานกรรมการผู้จัดการและนักออกแบบการแสดง บริษัท วาไรตี้ แดนซ์ จำกัด และอาจารย์ ดร.อภิโชติ เกตุแก้ว

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำมาออกแบบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด พกุล

3.5 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษารูปแบบและองค์ประกอบของการแสดง ได้แก่ ดนตรีและทำนองเพลง ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง การแต่งกาย การคัดเลือกผู้แสดง การออกแบบท่ารำ การออกแบบแสง สี และเสียง เป็นต้น

3.6 ดำเนินการทดลองออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด พกุล โดยถ่ายทอดท่ารำให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษาภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 12 คน โดยมีการคัดเลือกกลุ่มทดลองที่มีสรีระรูปร่าง สันทัด ส่วนสูงใกล้เคียงกัน มีทักษะพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์สร้างสรรค์แนวร่วมสมัย

3.7 คณะผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านนาฏศิลป์ตรวจสอบผลงานทั้งหมด 3 ครั้ง รวมถึงให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาผลงานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. การสร้างสรรค์และการเผยแพร่ผลงานการแสดง คณะผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลการวิจัยสู่การออกแบบผลงานการแสดงผ่านการนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ และในรูปแบบการแสดง

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล คณะผู้วิจัยได้ศึกษาจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยนำเสนอตามรายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความเชื่อของการโปรยดอกพิกุลเงิน พิกุลทองในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พบว่า ต้นพิกุล เป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งในสวนของพระอินทร์ ดอกพิกุลจึงเปรียบเสมือนดอกไม้จากสวรรค์ การประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ ของราชสำนักไทย จึงนิยมจำลองดอกพิกุลเสมือนจริงที่สร้างจากเงินและทองคำ สำหรับให้องค์ประธานทรงโปรยในระหว่างการประกอบพระราชพิธี เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีโสกันต์ พระราชพิธีลงสรง เป็นต้น การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล จึงแบ่งการแสดงออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 สื่อถึงความเชื่อเรื่องต้นพิกุล เป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งในสวนของพระอินทร์ ดอกพิกุลจึงเปรียบเสมือนดอกไม้จากสวรรค์ ช่วงที่ 2 สื่อถึงความเชื่อของคนไทยที่เชื่อว่าดอกพิกุลเป็นดอกไม้มงคลที่แสดงถึงความมั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์ และความสำเร็จ

2. เพื่อสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล พบว่า การจัดการแสดงจำเป็นต้องมีองค์ประกอบในการแสดง เช่น ดนตรีและทำนองเพลง ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง การแต่งกาย ท่ารำ การออกแบบแสง สี และการออกแบบเสียง เป็นต้น เพื่อให้การแสดงนั้นสมบูรณ์และมีความสมจริงมากขึ้น ทั้งยังสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น ในการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล คณะผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการแสดงเพื่อสื่อให้ผู้ชมเห็นถึงความ เป็นมาและความเชื่อของการโปรยดอกพิกุลเงิน พิกุลทองในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

2.1 ทำนองเพลงและดนตรีในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ พบว่าเพลงที่นำมาประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล เป็นเพลงที่แต่งขึ้นใหม่เพื่อใช้ในการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล โดยเฉพาะ ซึ่งการแต่งเพลงใหม่ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทางด้านดนตรีเข้ามาช่วยในการสร้างสรรค์ทำนองและดนตรีให้มีความสอดคล้องกับการแสดง จึงกำหนดรูปแบบการแสดงออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ดอกพิกุลบนสรวงสวรรค์ แสดงให้เห็นถึงลักษณะของต้นพิกุลที่มีชีวิตชีวาอยู่บนสรวงสวรรค์ ที่มีความสวยงามตระการตาอยู่ในสวนของพระอินทร์ จะใช้เสียงดนตรีที่ให้ความรู้สึกถึงความยิ่งใหญ่ผสมผสานกับความอ่อนหวาน ช่วงที่ 2 ดอกพิกุลบนโลกมนุษย์ แสดงให้เห็นถึงดอกพิกุลเป็นดอกไม้มงคลที่แสดงถึงความมั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์ และความสำเร็จจะใช้เสียงดนตรีที่ให้ความรู้สึกถึงความ เป็นมงคล นุ่มนวลและกังวาน งามสง่า มีท่วงทำนองเพลงระดับปานกลางถึงเร็ว

2.2 ออกแบบเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล พบว่าเป็นการออกแบบเฉพาะกรณี เพื่อให้เกิดความแปลกตาและเพื่อสนองความคิดและจินตนาการที่มีอยู่อย่างจำกัด และออกแบบให้สัมพันธ์กับรูปแบบของการแสดง และฉาก เพื่อให้มีเอกภาพในการแสดง โดยมีการออกแบบลักษณะเครื่องแต่งกายของนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล ทั้งหมด 2 แบบ ตามการออกแบบของช่วงทำนองเพลงที่มีทั้งหมด 2 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 คือ ดอกพิกุลบนสรวงสวรรค์ และช่วงที่ 2 คือ ดอกพิกุลบนโลกมนุษย์ ทั้ง 2 ช่วงนี้ออกแบบลักษณะเครื่องแต่งกายโดยใช้ความรู้สึกเมื่อนึกถึงดอกพิกุล ซึ่งดอกพิกุลเป็นดอกไม้ที่มีความสวยงาม ความหวาน ความเป็นมงคล และดอกที่ประดิษฐ์ขึ้นนั้นมีการทำจากเงินและทอง ดังนั้นลักษณะเครื่องแต่งกายในช่วงที่ 1 จึงเป็นสีเงินหรือสีขาวแวววาวดุจดังสรวงสวรรค์ผสมผสานกับความสวยงามของดอกไม้ และในช่วงที่ 2 จะมีลักษณะเป็นสีเงินและทองผสมผสานกันเป็นพิกุลเงิน พิกุลทอง และยังคงความสวยงามและความเป็นมงคลของดอกไม้

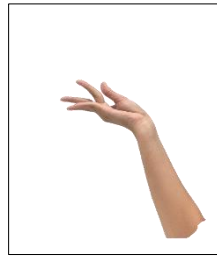

ภาพที่ 1 ภาพเครื่องแต่งกายด้านหน้าและด้านหลังช่วงที่ 1
ที่มา: Author

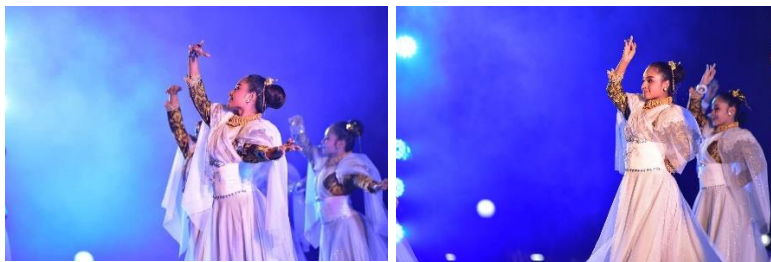
ภาพที่ 2 ภาพเครื่องแต่งกายด้านหน้าและด้านหลังช่วงที่ 2
ที่มา: Author

2.3 ประดิษฐ์ทำรำประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล พบว่า การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล มีการสร้างสรรค์ทำรำโดยมีแนวคิดมาจากทางพฤกษศาสตร์ของต้นพิกุล และในจินตนาการเมื่อนึกถึงดอกพิกุล โดยคณะผู้วิจัยได้สร้างสรรค์กระบวนทำรำให้มีความหมายตรงกับรูปแบบของการแสดง เน้นความพร้อมเพรียงเพื่อให้เกิดความสวยงาม สื่อความหมายด้วยกระบวนทำรำให้มีความสอดคล้องกับทำนองเพลง เอกลักษณ์ของการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล มีลักษณะเด่นคือการใช้มือ และลำตัว

ภาพที่ 3 จีบพิกุล

ที่มา: Author

ภาพที่ 4 การใช้จیبพิกุลในการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด พกุล

ที่มา: Author

2.4 การออกแบบแสงและสีในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด พกุล พบว่า มีการใช้เทคนิคแสงมาช่วยเสริมการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ให้ดูโดดเด่น โดยกำหนดสีและแสงของแต่ละช่วงการแสดง ดังนี้ ช่วงที่ 1 การสลิตของดอกพิกุลบนสรวงสวรรค์ ใช้สีและแสง คือ ฟ้า เหลือง ขาว สื่อถึงความรู้สึกบริสุทธิ์ สดใส ช่วงที่ 2 พิกุลเงิน พิกุลทองบนโลกมนุษย์ ใช้สีและแสง คือ ส้ม เหลือง ขาว ฟ้า ชมพู แดง สื่อถึงความรู้สึกมีพลัง รื่นเริง เปรมปรีดี

ภาพที่ 5 การออกแบบแสงและสีในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด พกุล

ที่มา: Author

3. เพื่อถ่ายทอดทำร่าให้กับนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-3 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชานาฏดุริยางศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า การถ่ายทอดทำร่าจำเป็นต้องมีหลักทฤษฎีในการถ่ายทอด เพื่อให้กระบวนการถ่ายทอดทำร่าเกิด

ประสิทธิภาพ คณะผู้วิจัยจึงนำแนวคิดทฤษฎีการถ่ายทอดกฎการเรียนรู้ของธอร์นไคค์ มาใช้ในกระบวนการถ่ายทอดท่ารำ เนื่องจากธอร์นไคค์ ได้ตั้งกฎแห่งการเรียนรู้ขึ้น 3 กฎ ประกอบด้วย กฎแห่งความพร้อม กฎแห่งการฝึกหัด กฎแห่งผล ซึ่งทั้ง 3 กฎมีความเหมาะสมในการนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการการเรียนรู้ที่ต้องมีการฝึกหัดหรือกระทำซ้ำ ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญและทั้ง 3 กฎ เป็นลำดับขั้นในการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนผู้เรียนสามารถตอบสนองได้ คณะผู้วิจัยจึงนำมาออกแบบการสอน ดังนี้

3.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน คณะผู้วิจัยได้นำกฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) ของธอร์นไคค์ มาประยุกต์ใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งธอร์นไคค์ กล่าวว่า สภาพความพร้อมหรือความมีวุฒิภาวะของผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย อวัยวะต่าง ๆ ในการเรียนรู้และจิตใจ รวมทั้งพื้นฐานประสบการณ์เดิม สภาพความพร้อมของหู ตา ประสาท สมอง กล้ามเนื้อ ประสบการณ์เดิมที่เชื่อมโยงกับความรู้หรือสิ่งใหม่ ตลอดจนความสนใจ ความเข้าใจต่อสิ่งที่เรียน ถ้าผู้เรียนเกิดมีความพร้อมตามองค์ประกอบดังกล่าวก็ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี คณะผู้วิจัยจึงได้มีการสำรวจความพร้อมของผู้แสดงในทุก ๆ ด้านก่อนเริ่มเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน

3.2 ขั้นสอน คณะผู้วิจัยได้นำกฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ของธอร์นไคค์ มาประยุกต์ใช้ในขั้นสอน ซึ่งธอร์นไคค์ กล่าวว่า การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือกระทำซ้ำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจก็ย่อมจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง ซึ่งเป็นการเน้นความมั่นคงถาวรระหว่างการเรียนรู้และการตอบสนองที่ถูกต้อง ในกระบวนการสอนคณะผู้วิจัยได้มีการให้ผู้แสดงฝึกปฏิบัติท่ารำในแต่ละท่าจนเกิดความเข้าใจ เมื่อผู้เรียนเกิดความเข้าใจแล้วจึงเริ่มกระบวนการทำต่อไป

3.3 ขั้นสรุปและทบทวน คณะผู้วิจัยได้นำกฎแห่งการใช้ (Law of Used) ของธอร์นไคค์ มาประยุกต์ใช้ในขั้นสรุปและทบทวน ซึ่งธอร์นไคค์ กล่าวว่า เมื่อเกิดความเข้าใจ หรือเรียนรู้แล้วมีการกระทำ หรือนำสิ่งที่เรียนรู้นั้นไปใช้บ่อย ๆ จะทำให้การเรียนรู้มั่นคงถาวร คณะผู้วิจัยได้สร้างแรงจูงใจให้ผู้แสดงในการฝึกฝนหรือการกระทำซ้ำบ่อย ๆ เพื่อให้ผู้แสดงเกิดความชำนาญ ความคล่องแคล่ว เข้าถึงเป้าหมายเพิ่มมากขึ้น

3.4 ขั้นวัดและประเมินผล คณะผู้วิจัยได้นำกฎแห่งผลหรือกฎแห่งการตอบสนอง (Law of Affect) ของธอร์นไคค์ มาประยุกต์ใช้ในขั้นวัดและประเมินผล โดยผู้วิจัยและคณะมีวิธีการวัดและประเมินผล เมื่อผู้แสดงได้รับผลที่พึงพอใจจะทำให้ผู้แสดงเกิดความสนใจอยากเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยและคณะจึงมีการช้อย่อยโดยการให้ผู้แสดงฝึกฝนกระบวนการท่ารำตั้งแต่ท่าแรกจนถึงกระบวนการสุดท้ายพร้อมเพลงประกอบ จากนั้นผู้แสดงปฏิบัติท่ารำประหนึ่งอยู่ในวันแสดงจริง หลังจากนั้นผู้ถ่ายทอดแสดงความคิดเห็นและข้อบกพร่องเพื่อนำมาแก้ไขและปรับปรุงให้การแสดงเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด หากมีผู้แสดงปฏิบัติท่ารำไม่ถูกต้องเท่าที่ควรให้ผู้ถ่ายทอดปฏิบัติในขั้นสอนซ้ำอีกครั้ง เพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้สวยงาม และได้เกิดทักษะในการนำไปใช้สู่สถานการณ์จริงจึงนำไปสู่การแสดงที่สมบูรณ์ที่สุด

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล คณะผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารหนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คณะผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยเรียงตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและความเชื่อของการโปรยดอกพิกุลเงิน พิกุลทองในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก มีความเชื่อว่า ต้นพิกุล เป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งในสวนของพระอินทร์ ดอกพิกุลจึงเปรียบเสมือนดอกไม้จากสวรรค์ การประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ ของราชสำนักไทย จึงนิยมจำลองดอกพิกุลเสมือนจริงที่สร้างจากเงินและทองคำ สำหรับให้องค์ประธานทรงโปรยในระหว่างการประกอบพระราชพิธี เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีโสกันต์ พระราชพิธีลงสรง เป็นต้น ดอกพิกุลมีกลีบจำนวนมาก ซึ่งมีลักษณะคล้ายดอกเบญจมาศของจีน อาจจะมีการผสมผสานความคิดที่เป็นมงคลว่า เป็นดอกไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่ง และอุดมสมบูรณ์ พิกุลเป็นไม้ดอกพื้นเมืองของไทย คนไทยผูกพันและรู้จักพิกุลมาแต่โบราณ ไม่ว่าจะเป็นความหอมหรือนำมาใช้เป็นยารักษาโรค ดังนั้นชื่อของดอกพิกุลจึงมักปรากฏอยู่ในวรรณคดีไทยอีกมากมาย ซึ่งสอดคล้องกับ (Rajani, 1999) ที่กล่าวว่า ดอกพิกุลเป็นดอกไม้ขนาดเล็กที่มีกลิ่นหอมเย็น ทั้งเมื่อยังสดและแห้ง คนไทยจึงถือว่าเป็นดอกไม้วิเศษ ในภาษาบาลีเรียกว่า ปกุล พบว่า ในการประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ ในราชสำนักของไทยนิยมทำดอกพิกุลทอง พิกุลเงิน ให้องค์ประธานทรงโปรยในระหว่างการประกอบพระราชพิธีเสมอ เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีโสกันต์ พระราชพิธีลงสรง เป็นต้น อาจเป็นด้วยความเชื่อที่ว่าเจ้านายผู้เป็นองค์ประธานนั้นอยู่ในสภาวะสมมติเทพที่ได้อุบัติลงมาจากสวรรค์ บริเวณพระบรมมหาราชมณฑลจึงถือว่าเป็นดุจสวรรค์ อุทยานต่าง ๆ จึงปลูกต้นไม้สวรรค์ เช่น ต้นพิกุลอันเป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งในสวนของพระอินทร์ ดังนั้นในระหว่างการประกอบพิธีจึงมีการโปรยดอกพิกุล ซึ่งเปรียบเสมือนดอกไม้สวรรค์ที่องค์สมมติเทพทรงโปรยลงมาให้มนุษย์ได้ชื่นชม และสอดคล้องกับ พราหมณ์ ภิษม รังสิพราหมณกุล ดอกพิกุลเป็นดอกไม้มงคลที่แสดงถึงความมั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์ และความสำเร็จ และในสมัยโบราณเงินกับทองเป็นสิ่งของที่มีค่ามากที่สุด และเป็นแร่ธาตุที่บริสุทธิ์ จึงได้นำเงินกับทองมาทำเป็นดอกพิกุล เพื่อให้พระมหากษัตริย์ได้พระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์และเหล่าพสกนิกรที่มาร่วมงาน (Rangsibrahmakul, 2020)

2. เพื่อสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล

2.1 ทำนองเพลงและดนตรีในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์

ผู้วิจัยและคณะได้สร้างสรรค์เพลงที่นำมาประกอบการแสดงเป็นเพลงที่แต่งขึ้นใหม่โดยนำดนตรีไทยและดนตรีสากลมาผสมผสาน โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงสร้างสรรค์ ชุด พกุล ประกอบไปด้วย ฆ้องวงใหญ่ ปี่ใน ซอสามสาย ตะโพน ฉิ่ง โหม่ง ระฆัง ไวโอลิน ไวโอลา เชลโล เบสฮาร์ป เฟรนช์ฮอร์น ทروมโบน ทูบา ระฆังราว Glockenspiel กลองใหญ่ celesta เพื่อทำให้เกิดดนตรีร่วมสมัยที่มีความหลากหลายทางดนตรี ทำให้รสของเพลงมีความกลมกลืนของท่วงทำนองที่แต่งขึ้นใหม่ โดยเลือกสีสันทันของเสียงได้เหมาะกับทำนอง ทำให้ทำนองโดดเด่น น่าสนใจเพื่อใช้ในการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล โดยเฉพาะซึ่งการแต่งเพลงใหม่ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทางด้านดนตรีเข้ามาช่วยในการสร้างสรรค์ทำนองและดนตรีให้มีความสอดคล้องกับการแสดง โดยกำหนดทำนองเพลงพกุล ดังนี้ ช่วงที่ 1 ดอกพิกุลบนสรวงสวรรค์ ทำนองเพลงมีจังหวะเร็วและซ้ำ แสดงให้

เห็นถึงลักษณะของต้นพิกุลที่มีชีวิตชีวาอยู่บนสรวงสวรรค์ ที่มีความสวยงามตระการตาอยู่ในสวนของพระอินทร์ จะใช้เสียงดนตรีที่ให้ความรู้สึกถึงความยิ่งใหญ่ผสมผสานกับความอ่อนหวาน ช่วงที่ 2 ดอกพิกุลบนโลกมนุษย์ ทำนองเพลงมีจังหวะระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงดอกพิกุลเป็นดอกไม้มงคลที่แสดงถึงความมั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์ และความสำเร็จ จึงออกแบบทำรำในลักษณะของความสวยงามในละท่า จะใช้เสียงดนตรีที่ให้ความรู้สึกถึงความเป็นมงคล นุ่มนวลและกังวาน งามสง่า มีท่วงทำนองเพลงระดับปานกลางถึงเร็ว เอกภาพในการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล คือความเป็นมาและความเชื่อของดอกพิกุลที่เป็นมงคล โดยอาศัยเพลงที่มีเอกภาพเพื่อทำให้การแสดงจับใจความรู้สึกและอารมณ์ของเพลงได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ (Virulrak, 2000) ที่กล่าวว่า การแต่งเพลงขึ้นใหม่ศิลปินจะต้องอธิบายหรือทำความเข้าใจกับนักดนตรีหรือผู้ประพันธ์เพลงเพื่อให้ได้ดนตรีตามที่ต้นต้องการในประเด็นหลักต่อไปนี้ 1) ทำนองหลัก (Theme) 2) เอกภาพ (Unity) 3) การแปรทำนอง (Harmony) 4) ความกลมกลืน (Harmony) 5) ความขัดแย้ง (Contrast) 6) ความยาว (Length)

2.2 การออกแบบเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล เป็นการออกแบบเฉพาะกรณี เพื่อให้เกิดความแปลกตาและเพื่อสนองความคิดและจินตนาการที่มีอยู่อย่างจำกัด และออกแบบให้สัมพันธ์กับรูปแบบหรือสไตล์ของการแสดง และฉาก เพื่อให้มีเอกภาพในการแสดง โดยมีการออกแบบลักษณะเครื่องแต่งกายของนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล ทั้งหมด 2 แบบ ตามการออกแบบของช่วงทำนองเพลงที่มีทั้งหมด 2 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 คือ ดอกพิกุลบนสรวงสวรรค์ และช่วงที่ 2 คือ ดอกพิกุลบนโลกมนุษย์ ทั้ง 2 ช่วงนี้ออกแบบลักษณะเครื่องแต่งกายโดยใช้ความรู้สึกเมื่อเรานึกถึงดอกพิกุล ซึ่งดอกพิกุลเป็นดอกไม้ที่มีความสวยงาม ความหวาน ความเป็นมงคล และดอกไม้ประดิษฐ์ขึ้นนั้นมีการทำจากเงินและทอง ดังนั้นลักษณะเครื่องแต่งกายในช่วงที่ 1 จึงเป็นสีเงินหรือสีขาวแวววาวดุจดังสรวงสวรรค์ผสมผสานกับความสวยงามของดอกไม้ และในช่วงที่ 2 จะมีลักษณะเป็นสีเงินและทองผสมผสานกันเป็นพิกุลเงิน พิกุลทอง และยังคงความสวยงามและความเป็นมงคลของดอกไม้ ด้วยลักษณะของดอกพิกุลจะเป็นช่อรวมจึงจินตนาการออกแบบแขนเสื้อใช้ผ้าตัดเย็บให้พองฟูเปรียบเสมือนแขนของผู้แสดงเป็นกิ่งดอกพิกุลที่มีดอกสะพรั่งในยาวเคลื่อนไหวในขณะที่มีการแสดง และกางเกงมีการดัดแปลงให้เหมาะสมแก่การแสดงนาฏศิลป์ โดยปรับกางเกงตรงโคนขาและเป้ากระชับลำตัว จะได้สะดวกในการยกขา เตะขา ฉีกขา มิฉะนั้นจะเข้บบริเวณนั้นจะแตก หรือเป็นการนุ่งห่มให้ทะมัดทะแมงกว่าปกติ ส่วนเครื่องประดับจะใช้โลหะที่เป็นเงินและทองประดิษฐ์เป็นดอกพิกุลเงิน พิกุลทอง ประดับทั้งศีรษะและร่างกายเป็นส่วนมาก แต่จะไม่นิยมใช้วัสดุที่เป็นเงินและทองจริงในการสร้างเครื่องประดับ เนื่องจากมีราคาที่สูงและมีน้ำหนักมาก ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการแสดง จึงมักใช้วัสดุและเทคนิคทำเทียมขึ้นให้ดูคล้ายของจริง อนึ่งวัสดุบางชนิดเป็นอันตรายต่อผิวหนังและการหายใจ จึงจำเป็นต้องระมัดระวังในการเลือกใช้ เครื่องแต่งกายของนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล เป็นเครื่องแต่งกายแบบกิ่งสำเร็จรูป ที่นำบางส่วนมายึดติดกันเป็นส่วนสำเร็จรูป และมีบางส่วนเป็นแบบชิ้นส่วนแยก ซึ่งสอดคล้องกับ (Virulrak, 2000) ที่กล่าวว่า เครื่องแต่งกายสร้างสรรค์เป็นเครื่องแต่งกายที่คิดประดิษฐ์ขึ้นโดยเป็นการออกแบบเฉพาะกรณี เครื่องแต่งกายประเภทนี้จะมีผู้คิดสร้างสรรค์ประกอบกับนาฏศิลป์ชุดใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความแปลกตาและเพื่อสนองความคิดและจินตนาการ

ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดและรูปแบบเครื่องแต่งกายต้องได้รับการออกแบบให้สัมพันธ์กับรูปแบบหรือสไตล์ของการแสดง เพื่อให้มีเอกภาพในการแสดงชุดนั้น

2.3 ประดิษฐ์ท่ารำประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล ซึ่งมีการสร้างสรรค์ลีลานาฏศิลป์ไทยร่วมกับนาฏศิลป์สากลแบบบูรณาการ โดยแบ่งการแสดงออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ด้วยความเชื่อที่ว่าต้นพิกุล เป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งในสวนของพระอินทร์ ดอกพิกุลจึงเปรียบเสมือนดอกไม้จากสวรรค์ จึงออกแบบท่ารำในลักษณะของต้นพิกุลที่มีชีวิตชีวาอยู่บนสรวงสวรรค์ ที่มีความสวยงามตระการตาอยู่ในสวนของพระอินทร์ จะใช้เสียงดนตรีที่ให้ความรู้สึกถึงความยิ่งใหญ่ผสมผสานกับความอ่อนหวาน การแสดงในช่วงนี้ จะมีความโดดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ คือ กระทบท่ารำที่มีการใช้มือ และลำตัวให้มีการพลิ้วไหว เพื่อสื่อถึงความสวยงามของดอกพิกุล ช่วงที่ 2 คนไทยในอดีตมีความเชื่อว่า ดอกพิกุลเป็นดอกไม้มงคลที่แสดงถึงความมั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์ และความสำเร็จ จึงออกแบบท่ารำในลักษณะของความสวยงามในละท่า จะใช้เสียงดนตรีที่ให้ความรู้สึกถึงความเป็นมงคล นุ่มนวลและกังวาน งามสง่าของจังหวัด มีท่วงทำนองเพลงระดับปานกลางถึงเร็วเล็กน้อย การแสดงในช่วงนี้มีความโดดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ คือ การใช้มือ และลำตัวให้มีความสง่า เพื่อสื่อถึงความมงคลของดอกพิกุล ซึ่งจะแตกต่างจากช่วงแรก นอกจากนี้มีการสร้างสรรค์ลีลาโดยการปรับเปลี่ยนภาพรวมในการนำเสนอให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ (Virutrak, 2000) ที่กล่าวว่า การออกแบบนาฏประดิษฐ์มี 4 ขั้นตอน 1. การกำหนดโครงร่างรวม ๆ มีความคล้ายคลึงกับการวาดภาพจิตรกรรมลงบนผืนผ้าใบที่ต้องการร่างภาพให้เห็นองค์ประกอบต่าง ๆ ของภาพตามจินตนาการของนักนาฏประดิษฐ์แต่ภาพจิตรกรรมเป็นภาพนิ่ง ภาพนาฏศิลป์เป็นภาพเคลื่อนไหว ภาพจะเปลี่ยนไปเป็นระยะ ๆ จึงควรเห็นภาพของการแสดงในช่วงสำคัญเป็นระยะ ๆ 2. การแบ่งช่วงอารมณ์ โดยปกติการแสดงนาฏศิลป์ จะมีกระบวนการทำแบ่งเป็นช่วง ๆ สั้นบ้าง ยาวบ้าง แต่ละช่วงจะแสดงอารมณ์ที่ต่างกันไปเพื่อความหลากหลาย ดังนั้นการออกแบบในแต่ละช่วงอาจใช้จำนวนผู้แสดง และการเคลื่อนไหวที่ต่างกันไป เพื่อสะท้อนอารมณ์ที่ต้องการในช่วงนั้น ๆ 3. ท่าทางและทิศทาง การแสดงนาฏศิลป์ชุดหนึ่ง ๆ มักมีท่าทางหลักปรากฏอยู่เป็นระยะ ๆ ตลอดเวลาของการแสดงเพื่อเชื่อมหรือแสดงความเป็นเอกภาพของการแสดงชุดนั้น ๆ และมีท่าทางอื่น ๆ กำหนดให้เป็นไปเฉพาะในแต่ละช่วง 4. การลงรายละเอียด เมื่อการฝึกซ้อมเข้ารูปรูปร่างเรียบร้อยพอสมควรตามกำหนดแล้ว นักนาฏประดิษฐ์จึงเริ่มพิถีพิถันกับรายละเอียด ในที่นี้มิได้หมายความว่านักนาฏประดิษฐ์ละเลยเรื่องรายละเอียดมาตั้งแต่ต้น เพียงแต่ให้การเอาใจใส่เป็นพิเศษในช่วงนี้ เพื่อการแสดงสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.4 การออกแบบแสงและสีในการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด พกุล การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด พกุล ได้นำองค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศตามที่ต้องการของแสงมาปรับใช้ในการประกอบการแสดง โดยสามารถแบ่งได้ 3 ประการ คือ ประการที่ 1 ให้ความสว่าง เพื่อช่วยให้ผู้แสดงดูโดดเด่น เครื่องสำอาง เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับต่าง ๆ จะส่องประกายสะท้อนแสงไฟให้ความตระการตา ประการที่ 2 บอกเวลา ใช้ในการบ่งบอกเวลาในการเปลี่ยนช่วงการแสดง ประการที่ 3 สร้างอารมณ์สุนทรีย์ภาพเพิ่มขึ้นให้แก่ผู้ชม โดยกำหนดสีและแสงของแต่ละช่วงการแสดง ดังนี้ ช่วงที่ 1 การสถิตของดอกพิกุลบนสรวงสวรรค์ ใช้สีและแสง คือ ฟ้ำ เหลืองขาว สื่อถึงความรู้สึกบริสุทธิ์ สดใส ช่วงที่ 2 พิกุลเงิน พิกุลทองบนโลกมนุษย์ ใช้สีและแสง คือ

ส้ม เหลือง ขาว ฟ้า ชมพู แดง สื่อความรู้สึกมีพลัง รื่นเริง เปรมปรีดิ์ ซึ่งสอดคล้องกับ (Natayakul, 2006) ที่กล่าวว่า การจัดแสงสีถือเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งของขั้นตอนการแสดงที่ช่วยในการสร้างบรรยากาศและอารมณ์ของการแสดงในแต่ละประเภทและทำให้ผู้ชมเกิดรู้สึกคล้อยตามเหตุการณ์ การดำเนินเรื่องและอารมณ์ของผู้แสดงจนเกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ชวนให้เกิดความสนใจในการติดตามชมการแสดงได้อย่างอึ้งอัม

3. เพื่อถ่ายทอดท่ารำให้กับนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-3 สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

3.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ผู้วิจัยและคณะได้มีวิธีการเลือกผู้แสดงผู้หญิงทั้งหมด จำนวน 12 คน โดยมีการคัดเลือกผู้แสดงที่มีสรีระรูปร่างสันทัด ส่วนสูงใกล้เคียงกัน มีทักษะพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์สร้างสรรค์แนวร่วมสมัย กำหนดความสามารถและทักษะที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะทาง เช่น การใช้ลำตัวและมือให้อ่อนช้อยงดงามและพลิ้วไหว เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ (Wonganutrarat, 2008) ที่กล่าวถึง กฎแห่งความพร้อมไว้ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ พร้อมทั้งร่างกายหมายถึง ความพร้อมทางวุฒิภาวะและอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายทางด้านจิตใจ หมายถึง ความพร้อมที่เกิดจากความพึงพอใจเป็นสำคัญถ้าเกิดความพึงพอใจย่อมนำไปสู่การเรียนรู้ ถ้าเกิดความไม่พึงพอใจจะทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้หรือทำให้การเรียนรู้หยุดชะงักไป

3.2 ขั้นสอน ผู้วิจัยและคณะได้ถ่ายทอดท่ารำให้แก่ผู้แสดง โดยได้รับการถ่ายทอดในช่วงที่ 1 และ ช่วงที่ 2 ซึ่งผู้ถ่ายทอดได้ทำการถ่ายทอดท่ารำให้แก่ผู้แสดงในแต่ละช่วงอย่างช้า ๆ โดยให้ผู้แสดงปฏิบัติตามหรือลอกเลียนแบบ และทำซ้ำหลาย ๆ รอบ จากนั้นผู้ถ่ายทอดจะเปิดเพลงให้ผู้แสดงปฏิบัติท่ารำเข้ากับจังหวะเพลงไปพร้อม ๆ กับผู้ถ่ายทอด เมื่อผู้แสดงปฏิบัติท่ารำจนเกิดความเคยชินแล้ว ผู้ถ่ายทอดจึงถ่ายทอดกระบวนการแปรแถวในรูปแบบต่าง ๆ แล้วให้ผู้แสดงทบทวนกระบวนการท่ารำและการแปรแถวจนเกิดความชำนาญ ผู้ถ่ายทอดเก็บรายละเอียดและตรวจสอบความถูกต้องของท่ารำและการแปรแถวตั้งแต่แรกจนจบ ซึ่งสอดคล้องกับ (Wonganutrarat, 2008) ที่กล่าวถึง กฎแห่งการฝึกหัดไว้ว่า การสร้างความมั่นคงของการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่ถูกต้องโดยหัดกระทำซ้ำบ่อย ๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้นานและคงทนถาวร

3.3 ขั้นสรุปและทบทวน ผู้วิจัยและคณะได้สรุปและทบทวนโดยสร้างแรงจูงใจให้ผู้แสดงในการฝึกฝนหรือการทำซ้ำบ่อย ๆ เพื่อให้ผู้แสดงเกิดความชำนาญ ความคล่องแคล่ว เข้าถึงเป้าหมายเพิ่มมากขึ้น โดยให้ผู้แสดงใส่ลีลาท่ารำให้สมจริงในการแสดง หลักจากนั้นให้ผู้แสดงหยุดพักเมื่อเกิดความเมื่อยล้าจากการปฏิบัติท่ารำ และผู้แสดงได้มีการปรับปรุงทักษะเพื่อพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (Wonganutrarat, 2008) ที่กล่าวถึง กฎแห่งการใช้ไว้ว่า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งความมั่นคงของการเรียนรู้จะเกิดขึ้น หากได้มีการนำไปใช้บ่อย ๆ หากไม่มีการนำไปใช้อาจทำให้ลืมได้

3.4 ขั้นวัดและประเมินผล ผู้วิจัยและคณะมีวิธีการวัดและประเมินผล เมื่อผู้แสดงได้รับผลที่พึงพอใจจะทำให้ผู้แสดงเกิดความสนใจอยากเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยและคณะจึงมีการช่อมย่อโดยการให้ผู้แสดงฝึกฝนกระบวนการท่ารำตั้งแต่ท่าแรกจนถึงกระบวนการสุดท้ายพร้อมเพลงประกอบ จากนั้นผู้แสดงปฏิบัติท่ารำประหนึ่งอยู่ในวันแสดงจริง หลังจากนั้นผู้ถ่ายทอดแสดงความคิดเห็นและข้อบกพร่องเพื่อนำมาแก้ไขและปรับปรุงให้การแสดงเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด หากมีผู้แสดงปฏิบัติ

ทำเราไม่ถูกต้องเท่าที่ควรให้ผู้ถ่ายทอดปฏิบัติในชั้นสอนซ้ำอีกครั้ง เพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องให้สวยงาม และได้เกิดทักษะในการนำไปใช้สู่สถานการณ์จริงจึงนำไปสู่การแสดงที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ (Wonganutrarot, 2008) ที่กล่าวถึง กฎแห่งผลที่ได้รับไว้ว่า ผลที่ได้รับเมื่อแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้แล้วถ้าได้รับผลที่พึงพอใจ ผู้เรียนย่อมอยากจะเรียนรู้ต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจผู้เรียนย่อมไม่อยากจะเรียนรู้หรือเกิดความเหนื่อยหน่ายต่อการเรียนรู้ ดังนั้นถ้าจะทำให้การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองมั่นคงถาวร ต้องให้ผู้เรียนได้รับผลที่พึงพอใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของแต่ละบุคคล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

การวิจัย เรื่อง นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด พกุล ได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญของการโปรย ดอกพิกุลเงิน พิกุลทองที่เป็นขั้นตอนส่วนหนึ่งในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของไทยอันเป็นขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่โบราณกาลจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ที่ทรงมีพระทัยโอบอ้อมอารีต่อพระบรมวงศานุวงศ์และเหล่าพสกนิกร จึงเกิดแรงบันดาลใจในการคิดประดิษฐ์สร้างสรรค์ในรูปแบบของการแสดง และนำมาสู่กระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักแสดง อีกทั้งเป็นการสร้างองค์ความรู้ในการออกแบบการแสดง และสร้างองค์ความรู้ในการถ่ายทอดความรู้ให้มีระบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลงานการสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ประเภทอื่น ๆ เช่น การนำดอกไม้ที่มีความเป็นสิริมงคลชนิดอื่นมาสร้างสรรค์เป็นการแสดง หรือการสร้างสรรค์ชุดการแสดงทางวัฒนธรรมของไทยที่มีความเป็นสิริมงคล ปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ผู้วิจัยจะต้องมีพื้นฐานความรู้เดิมของนาฏศิลป์เป็นสำคัญ โดยเน้นความสวยงามของท่าทำให้สอดคล้องกลมกลืน อาจจะสอดแทรกท่ารำแปลกใหม่เข้าไปบ้าง หากผู้วิจัยมีความรู้ทางการแสดงร่วมสมัย (ศิลปะตะวันตก) ผสมกับความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทยผลงานนั้นก็必将มีความแปลกและทันสมัยขึ้น

References

- Natayakul, S. (2006). **Visual lighting management for the art performance**. Mahasarakham: Mahasarakham University Press.
- Rajani, B. (1999). **Phra racha pi tee borom racha pisek**. Bangkok: Compact Print Publishing.
- Rangsibrahmakul, C. (2020, January 5). Interview by P. Papada. The Royal provost, Department of Royal Ceremony, Bureau of the Royal Household; BRH.
- Rangsibrahmakul, S. (2020, January 30). Interview by P. Papada. The Royal Brahman, Department of Royal Ceremony, Bureau of the Royal Household; BRH.

- Rieab Rieng, T. (2006). **Pi tee kam lae kwam cheu thong tin**. Bangkok: Saengdao Publishing.
- Virulrak, S. (2000). **Natasilp paritas**. Bangkok: Bangkok Printing, Thai Dance Education, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University.
- Wonganutrarat, P. (2008). **Educational psychology**. Bangkok: Bangkok Publishing, Seu Serm Krung Thep Center.